

Hyvinvointialueen palvelustrategian uudelleen valmistelu ja tilapäisen valiokunnan asettaminen
3584/00.01.02.01/2024

Aluehallitus 05.06.2024 § 129

Lisätiedot Hyvinvointialuejohtaja Kirsi Leivonen
kirsi.leivonen@siunsote.fi
Puh. 013 330 8590

Päätösehdotus Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi:

Aluehallitus toteaa, että

1. Itä-Suomen hallinto-oikeuden kumottua 3.5.2024 tekemällään päätöksellä aluevaltuuston päätöksen 22.6.2023 § 44 palvelustrategista ja -verkosta, aluehallituksen päätös 2.5.2024 § 75 koskien alueellista sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelmaa vuosille 2024-2027 Nurmeksen ja Juuan osalta on samalla tullut kumotuksi ja päätöstä ei panna täytäntöön, sekä

2. aluehallituksen jäsenten ja varajäsenten runsaista esteellisyyksistä johtuen aluehallitusta ei saada päätösvaltaiseksi ja tämän vuoksi aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto asettaa hyvinvointialuelain 40 §:n 4 momentissa tarkoitetun tilapäisen valiokunnan käsittelemään palvelustrategiaa ja siihen sisältyvää palveluverkkoa aluehallituksen sijasta. Tilapäisen valiokunnan tulee valmistella aluevaltuuston päätettäväksi palvelustrategia ja siihen liittyvä palveluverkkosuunnitelma sekä päättää aluevaltuuston päätöksen perustuvista alueellisista järjestämissuunnitelmista. Tilapäisen valiokunnan toimivaltaan kuuluu lausuntojen antaminen mahdollisiin palvelustrategiaan ja -verkkoon liittyviin valituksiin sekä oikaisuvaatimusten käsittely. Valiokunnan toimikausi päättyy, kun tähän liittyvien asioiden käsittely hyvinvointialueella on päättynyt. Toimikausi päättyy kuitenkin viimeistään silloin, kun 1.6.2025 toimikautensa aloittava aluevaltuusto on valinnut uuden aluehallituksen.

Päätös Esittelijä teki päätösehdotuksen kohtaan 2. seuraavan lisäyksen:
”Kokouskäytänteiden osalta tilapäiseen valiokuntaan sovelletaan mitä aluehallituksesta on hyvinvointialueissa ja hallintosäännössä määrätty”.

Aluehallitus hyväksyi edellä olevan lisäyksen yksimielisesti kokouskäytänteiden osalta.

Jäsen Pirhonen teki kokouksessa muutosehdotuksena seuraavan lisäyksen päätösesitykseen uudeksi kappaleeksi:

”3. aluehallitus toteaa lisäksi, että palveluverkko asian valmistelua on tehty virkamiesjohtoisesti virkavastuulla, mutta siitä huolimatta kokouksissa

esteellisyyssasioita ei oltu huomioitu riittävästi. Tämä aiheutti yli vuoden aikamenetyksen ja merkittävät lisäkustannukset hyvinvointialueelle. Lisäksi hallitus on nyt veloitettu varmistamaan myös virkamiesvalmistelun esteettömyys, joka ei välttämättä toteudu entisen valmistelijan kohdalla, koska hän on tuonut kantansa asiaan jo vuoden ajan laajasti julki esim. Lautakunnassa ja kuntakierroksilla. (mahdollinen yleislausekejääviys) Näistä edellisistä ongelmista johtuen hallitus esittää, että tulevaisuuslautakunnalle valitaan esittelijäksi henkilö, joka on varmasti esteetön ja jonka tulisi mielellään olla perusterveydenhuollon ammattilainen.”

Jäsen Hämäläinen ym. kannatti Pirhosen ehdotusta.

Jäsen Auvinen teki kokouksessa seuraavan muutosehdotuksen:

”Itä-Suomen hallinto-oikeuden kumottua 3.5.2024 tekemällään päätöksellä aluevaltuuston päätöksen 22.6.2023 § 44 palvelustrategista ja -verkosta, aluehallituksen päätös 2.5.2024 § 75 koskien alueellista sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelmaa vuosille 2024-2027 Nurmeksen ja Juuan osalta on samalla tullut kumotuksi ja päätöstä ei panna täytäntöön, sekä kohta 2. aluehallituksen jäsenten ja varajäsenten runsaista esteellisyyksistä johtuen aluehallitusta ei saada päätösvaltaiseksi ja tämän vuoksi aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto asettaa hyvinvointialuelain 40 §:n 4 momentissa tarkoitetun tilapäisen valiokunnan. Tilapäisen valiokunnan tehtävänä on valmistella aluevaltuuston päätettäväksi palvelustrategia ja siihen liittyvä palveluverkkosuunnitelma. Tilapäisen valiokunnan toimivaltaan kuuluu lausuntojen antaminen mahdollisiin palvelustrategiaan ja -verkkoon liittyviin valituksiin. Valiokunnan toimikausi päättyy, kun tähän liittyvien asioiden käsittely hyvinvointialueella on päättynyt. Toimikausi päättyy kuitenkin viimeistään silloin, kun 1.6.2025 toimikautensa aloittava aluevaltuusto on valinnut uuden aluehallituksen.”

Jäsen Hämäläinen ym. kannatti Auvisen ehdotusta.

Asiassa pidettiin neuvottelutauko 10.14–10.34.

Päätösehdotuksen kohta 1 hyväksyttiin yksimielisesti.

Koska kokouksessa oli tehty kaksi kannatettua pohjaehdotuksesta poikkeavaa vastaehdotusta, asiassa oli äänestettävä. Puheenjohtaja totesi, että tehdyt vastaehdotukset eivät liity samaan asiaan, joten molemmista on äänestettävä suoraan pohjaehdotusta vastaan. Aluehallitus hyväksyi ratkaisun yksimielisesti.

Tämän jälkeen puheenjohtaja esitti asiassa äänestettävän siten, että ensin äänestetään Auvisen ehdotuksesta pohjaehdotusta vastaan (pohjaehdotus JAA ja Auvisen ehdotus EI). Äänestysehdotus hyväksyttiin. Suoritetussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin yhteensä 4 JAA -ääntä (Taponen, Heinonen, Ketonen ja Kaita) sekä yhteensä 6 EI -ääntä (Mustonen, Reijonen, Tirkkonen, Auvinen, Hämäläinen ja Pirhonen). Puheenjohtaja

totesi aluehallituksen hyväksyneen päätösehdotuksen kohdan 2 Auvisen esittämällä tavalla.

Tämän jälkeen puheenjohtaja esitti äänestettävän Pirhosen esityksestä pohjaehdotusta vastaan siten, että ne, jotka ovat pohjaehdotuksen kannalla äänestävät JAA, ja ne, jotka ovat Pirhosen ehdotuksen kannalla, äänestävät EI. Äänestysehdotus hyväksyttiin. Suoritetussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin yhteensä 7 JAA-ääntä (Mustonen, Reijonen, Auvinen, Taponen, Heinonen, Ketonen ja Kaita) ja 3 EI-ääntä (Tirkkonen, Hämäläinen ja Pirhonen). Puheenjohtaja totesi aluehallituksen päätöksen niin, että Pirhosen esittämää lisäystä ei sisällytetä päätökseen.

Esittelijä Leivonen jätti päätökseen eriävän mielipiteen, koska katsoo päätöksen olevan hyvinvointialuelain vastainen kohdan 2 osalta. Eriävän mielipiteen jättivät myös aluehallituksen jäsenet Heinonen, Taponen, Kaita ja Ketonen.

Selostus

Itä-Suomen hallinto-oikeus 3.5.2024 tekemällään päätöksellä kumonnut aluevaltuuston päätöksen 22.6.2023 § 44 koskien palvelustrategiaa ja siihen sisältynyttä palveluverkkoa. Kumoaminen perustui tulevaisuuslautakunnassa todettuihin jäsenten esteellisyyksiin. Aluehallitus on 2.5.2024 § 75 päättänyt alueellisesta sosiaali- ja terveystalouden järjestämissuunnitelmasta vuosille 2024–2027 Nurmeksen ja Juuan osalta. Aluehallituksen 2.5.2024 tekemä päätös perustuu kumottuun aluevaltuuston päätökseen ja on keskeisiltä osiltaan sen täytäntöönpanopäätös. Tämän vuoksi on syytä todeta, että hallinto-oikeuden päätös aluevaltuuston päätöksen kumoamisesta on tosiasiallisesti kumonnut myös tähän liittyvän täytäntöönpanopäätöksen. Aluehallituksen päätös 2.5.2024 § 75 on kumoutunut hallinto-oikeuden päätöksen myötä ja sitä ei panna täytäntöön. Palvelustrategian ja -verkon valmistelu on näin aloitettava uudelleen.

Aluehallituksen ja tulevaisuuslautakunnan jäseniä ja varajäseniä on pyydetty ilmoittamaan sidonnaisuudet ja muut seikat, jotka voivat johtaa esteellisyyteen käsiteltäessä palvelustrategiaa ja -verkkoa. Ilmoitusten perusteella on todettavissa, että aluehallitusta ei saada päätösvaltaiseksi asian käsittelyä varten, sen sijaan tulevaisuuslautakunta on mahdollista saada päätösvaltaiseksi.

Hyvinvointialuelain 40 §:n 4 momentissa säädetään seuraavaa:

Jos aluehallituksen jäsenet ja varajäsenet ovat esteellisiä hoitamaan aluehallitukselle 42 tai 43 §:n mukaan kuuluvia tehtäviä eikä aluehallitusta saada tästä syystä päätösvaltaiseksi, aluevaltuuston tulee asettaa tilapäinen valiokunta, joka hoitaa niitä aluehallituksen käsiteltäviä asioita, joita aluehallituksen jäsenten ja varajäsenten esteellisyys koskee. Tätä tehtävää varten asetetun valiokunnan jäsenten vaalikelpoisuuteen sovelletaan, mitä aluehallituksen jäsenten vaalikelpoisuudesta säädetään, ja siihen sovelletaan muuten, mitä aluehallituksesta säädetään. Tätä tehtävää varten asetetun tilapäisen valiokunnan toimikausi päättyy, kun näiden asioiden käsittely hyvinvointialueella on päättynyt.

Vielä pykälän 3 momentissa säädetään seuraavaa:

Tilapäisen valiokunnan on hankittava sen valmisteltaviin kuuluviin asioissa aluehallituksen lausunto.

Hallituksen esityksessä em. lainkohtien perusteluina todetaan seuraavaa:

Momentin mukaan aluevaltuustolla olisi velvollisuus asettaa tilapäinen valiokunta hoitamaan aluehallituksen tehtäviä, jos aluehallituksen jäsenet ja varajäsenet tai suuri osa heistä ovat esteellisiä hoitamaan aluehallituksen tehtäviä eikä aluehallitusta saada päätösvaltaiseksi edes varajäsenjärjestelyillä. Tilapäisen valiokunnan jäseneksi voitaisiin valita vain aluehallitukseen vaalikelpoinen. Valiokunnan toimikausi jatkuisi siihen saakka, kunnes näiden asioiden käsittely hyvinvointialueella on päättynyt.

Aluehallituksen asema poikkeaa muista aluevaltuuston alaisista toimielimistä siinä, että sen asema ja keskeiset tehtävät on määritelty hyvinvointialueesta annettavan lain 42 ja 43 §:ssä. Aluehallituksen rinnalle ei ilman lain valtuutusta voida asettaa toista toimielintä hoitamaan aluehallitukselle kuuluvia tehtäviä. Ehdotetun säännöksen mukaan erikseen asetettavalle tilapäiselle valiokunnalle annettaisiin tehtäväksi hoitaa niitä aluehallituksen käsiteltäviä asioita, joita aluehallituksen jäsenten ja varajäsenten esteellisyys koskee. Valiokunta valmistelisi ja veisi aluevaltuuston päätettäväksi tehtäviinsä kuuluvat asiat ja päättäisi aluevaltuuston päätösten täytäntöönpanosta näissä asioissa. Tilapäisen valiokunnan toimivalta ulottuisi asiakohtaisesti myös mahdollisen valituksen johdosta annettavan lausunnon antamiseen.

Tilapäistä valiokuntaa asetettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota seuraaviin seikkoihin:

1. Valiokunnan koon ja siihen nimitettävien jäsenten tulee edustaa aluevaalien lopputuloksesta seuraavia poliittisia voimasuhteita,
2. Valiokuntaan valittavien henkilöiden tulee olla vaalikelpoisia aluehallitukseen (hyvinvointialuelaki 78 §),
3. Valiokunnan jäseniä nimitettäessä tulee tarkoin varmistua siitä, että kehenkään ei sovellu mikään hallintolain 28 §:ssä tarkoitettu esteellisyysperuste,
4. Valiokunnan jäseniä nimitettäessä tulee huomioida tasa-arvolain 4 a §:ssä säädetty kiintiösäännös (tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia), ja
5. Valiokuntaan valittavien henkilöiden tulee olla aluevaltuutettuja tai varavaltuutettuja.

Lain esitöiden mukaan tilapäinen valiokunta valmistelee ja vie aluevaltuuston päätettäväksi tehtäviinsä kuuluvat asiat ja päättäisi aluevaltuuston päätösten täytäntöönpanosta. Koska hallintosäännön 10 §:ssä määrätyn tulevaisuuslautakunnan tehtävänä on osallistua hyvinvointialuestrategian ja palvelustrategian valmisteluun, ja koska tulevaisuuslautakunta saadaan käytettävissä olevan tiedon mukaan päätösvaltaiseksi, asian käsittelyjärjestys olisi seuraava: tulevaisuuslautakunta – tilapäinen valiokunta – aluevaltuusto – tilapäinen valiokunta (täytäntöönpano).

Hallinto-oikeus on päätöksessään korostanut palveluverkon olevan kokonaisuus, josta tehtävillä ratkaisuilla voidaan katsoa olevan erityisiä vaikutuksia kaikille hyvinvointialueen jäsenkunnille, niiden alueella oleville palveluille ja siten kyseisten kuntien asukkaille, työpaikoille ja kuntien elinvoimalle. Näin ollen uudelleen valmistelussa on syytä varmistua siitä, että palvelustrategiaa ja palveluverkkoa koskevan aluevaltuuston päätöksen täytäntöönpano tapahtuu myös tilapäisen valiokunnan päätöksillä. Mikäli aluehallitus päättäisi aluevaltuuston päätöksen jälkeen alueellisista palvelusuunnitelmista, niihin kaikkiin liittyisi riski mahdollisen esteellisyyden vaikutuksesta päätösten oikeellisuuteen. Tämän riskin välttäminen varmistetaan sillä, että tilapäisen valiokunnan tehtäväksiäntoon sisällytetään myös aluevaltuuston päätökseen perustuvista alueellisista ratkaisuista päättäminen.